

Vilatge del Roc de Palomera

Saldes

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Saldes. Pleta de la Vila.
Emplaçament Pista del Coll de la Trapa a la Pleta de la Vila

Coordenades:

Latitud: 42.21114
Longitud: 1.7492
UTM Est (X): 396754
UTM Nord (Y): 4673977

Classificació

Número de fitxa 08190-41
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval
Segle XIII
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: En tractar-se de vestigis d'un antic poblament del que només es conserven les arrencades dels murs, el seu estat és regular.

Protecció Inexistent
Número inventari CCAA 5862

Generalitat i altres inventaris

Accés Fàcil
Ús actual: Científic
Titularitat Privada
Titular: Ajuntament de Saldes. Pl. Pedraforca s/n. 08697 SALDES
Autoria de la fitxa Cortés Elía, M^a del Agua
Data de registre de la fitxa: dv., 12/10/2007 - 02:00

Descripció

Situat al sud-est de Saldes, a 1440m d'alçada. És una penya envoltada de cingleres amb un accés difícil. Es troba al costat de la Pleta de la Vila, lloc on hi ha vestigis d'antigues cledes i de marges de camps abandonats. El vilatge ocupa uns 80m de llargada per 40m d'amplada màxima, construït en plataformes esgraonades que ocupen la superfície de la penya. Sembla que hi hagué una muralla al voltant del cim, construïda sobre els espadats i formada per les parets posteriors de les cases. Les cases, en un nombre no superior a vint, es trobaven alineades a ambdós costats d'un carrer longitudinal, de dos a tres metres d'amplada, que discorre d'est a oest i lleugerament inclinat. No s'han trobat vestigis d'alguna església, ni de castell. No s'ha trobat cap vestigi anterior al segle X. La tradició diu que hi havia un pont de fusta per passar del Roc a l'altre costat i salvar el cingle.

Observacions:

S'arriba per la pista forestal que des del Coll de la Trapa, en el camí de Saldes a Gósol, condueix a la Pleta de la Vila. Fitxa de la CC.AA de Sánchez, Tenas i Vila, any 1991.

Història

La tradició oral deia que hi havia una vila al cim del Roc, afirmant-se a partir de les excavacions que s'han dut a terme. Es tracta d'un antic vilatge de pastors i camperols, molt documentat en el segle XIV, però segurament habitat molt abans. Formava part de la parròquia de Saldes. La població de la vall a l'Edat Mitjana s'aplegava en petits nuclis rurals, Feners, Palomera, Cardinasal, Gresolet, Molers o les LLenes, que els documents anomenen vilars o veïnats, situats en el marc de les parròquies de l'Espà, Saldes i Maçaners. Dels comtes de Cerdanya el vilatge passà a la família dels Pinós i Mataplana. El 1312 Saura de Pinós confirmà els homes que habitaven al Roc de Palomera totes les concessions que havia fet el seu marit, Pere Galceràn de Pinós, de les cases al lloc (Rupe de Palomera) i dels honors del Port d'Ensija, on podrien pasturar els seus ramats lliurement. Ratifica que no hi podrà pasturar bestiar ni vendre herbes ni pastures a estranys. Tomas de Villacorba, procurador de Saura de Pinós, donava llicència a Pere Fumanya de Palomera per a edificar un molí a l'aigua que passa per Palomera al costat de la font de la Porcilga. El 1315 Pere Galceran de Pinós concedia en acapte a Ramon Arnau de Saldes un pati dintre del Roc de Palomera, termenejant amb les cases de Simon de Palomera i de Pere Graner, amb el camí públic i amb la "Ripa dicti Rupis", per que fes casa i residència. Li concedia també la castlania de la Roca que havia de custodiar dia i nit, i obrir i tancar la porta. Durant tot el segle XIV es succeeixen les referències documentals sobre l'habitatge a Palomera. A mitjans del segle XIV hi ha algunes cases que resten abandonades, ja que els seus propietaris anaven a viure a altres llocs, com Berga o Saldes. El 1444, en una confirmació del homes del castell de Saldes, feta per Galceràn de Pinós i Fonollet, esmenta els homes habitants del Roc pertanyents a la baronia de Pinós. El 1490, en la capbreu encaregada pel senyor de Pinós, indica que tan sols restaven habitades les tres cases d'en Joanet, Recaptós i Isern, tot i que encara es conreaven les terres dels antics masos. Al segle XVI el vilatge quedà abandonat, com acredita la documentació de l'Arxiu Parroquial de Saldes i les excavacions. L'any 1971 es comencen els estudis del vilatge i les primeres excavacions dirigides pel Dr. Manuel Riu del Departament d'Història Medieval de la Universitat de Barcelona. S'excavaren tres habitacions pertanyents a dues cases, situades als dos extrems del vilatge. La primera casa, d'uns 83m², amb terra enllosat, un forn d'angle per coure pa, un desguàs al carrer per evacuar les aigües residuals. Els materials trobats estan formats per fragments de ceràmica grisa datable a l'entorn del segle XII, fragments de teula del XIII-XIV, tot i que les cobertes semblen fetes de lloses fines sobre embigat gruixut. La segona casa, més petita, degué estar habitada fins a finals del XV. Proporcionà un fragment de ceràmica vidriada verdosa i un fragment de morter de pedra gòtic. Era de planta allargada, trapezoïdal, amb

parets de 60cm de gruix en pedra mitjana en sec o amb fang argilós. El terra era la pròpia roca. L'estiu de 2006 va fer una altra campanya d'excavacions fetes per l'empresa Arqueociència amb encàrrec del Consorci Ruta Minera i dirigides per Ainoa Pancorbo. Es va fer una neteja general de tot el perímetre i del masos excavats pel Dr. Riu, es va identificar el carrer central i un total de 27 habitatges, donant com a materials fragments de ceràmica del segle XV. Al peu dels cingles hi ha diverses coves on es devia guardar el bestiar, a més de les cledes, que podien encabir fins a 5000 ovelles i cabres; a més cultivaven els camps dels entorns, a més van avançar cap a la zona del monestir de Sant Sebastià de Sull pels volts de 1025. El 1068, el comte Ramon Guifré, els jutjà per aquesta invasió i hagueren d'aprofitar millor les terres properes.

Bibliografia

Inventari de Patrimoni Arqueològic de Catalunya, fitxa núm. 5862. Generalitat de Catalunya. RIU, M. (1975). Estaciones medievales en el término municipal de Saldes. A Arqueologia, III, Madrid. Pàg. 272-290.

